Wees financieel alert !

Algemene beschouwingen 2018

Bijdrage van de fractie van de VVD in de gemeente Oude IJsselstreek

18 oktober 2018

"De VVD wil de Achterhoek en haar dorpen en steden de ruimte geven om door te ontwikkelen, om klaar te zijn voor de toekomstige veranderingen en een veilige samenleving te bieden, waarin elke Achterhoeker zijn of haar talenten kan ontwikkelen en ontplooien."

Inleiding

Voorzitter!

Vandaag behandelen we de tweede bestuursrapportage over het lopende jaar en de begroting waarin staat wat het college voor heeft met het beleid en de financiën voor 2019.

Het verzamelen van alle benodigde gegevens, het bedenken wat het meest verstandige beleid is en het vervolgens opstellen van lijvige stukken, zoals deze gemeentebegroting, vergt veel inspanningen van onze ambtenaren en het college. Een woord van dank voor die inspanningen is hier wel op zijn plaats.

De afgelopen jaren werd de begroting steeds beter leesbaar, ook voor diegenen, die niet tot over de oren zijn betrokken bij de gemeentepolitiek en dat kunnen combineren met een grote kennis van de complexe financiële aspecten van een gemeente. Dit jaar is er voor gekozen om het beleid niet alleen te presenteren aan de hand van de inmiddels ingeburgerde ***programma's,*** aangevuld met een opstelling in ***paragrafen***, die onze gemeentebegroting vergelijkbaar maakt met andere gemeentes. Dit jaar is er voor gekozen om ook de in het coalitieakkoord genoemde ***opgaven*** een afzonderlijke plaats in de begroting te geven.

De fractie van de VVD heeft daar begrip voor, maar het heeft de leesbaarheid van de begroting er niet beter op gemaakt. Als we werkelijk werk willen maken van het meer betrekken van onze inwoners bij de gang van zaken binnen het gemeentebestuur, en dat mag je van ons betreft ***burgerparticipatie*** noemen of ***"werken van buiten naar binnen",*** dan zou de eerste stap moeten zijn dat er sprake is van een leesbare begroting waarin voor de inwoners te zien is welke beleidsonderdelen tegen elkaar moeten worden afgewogen en wat er wel of niet kan, binnen de financiële mogelijkheden, die nu eenmaal beperkt zijn.

Een sluitende begroting, of toch juist niet ?

Het lijkt ingewikkeld, maar de gemeentebegroting is toch te vergelijken met het huishoudboekje thuis. Ook als gemeente hebben we te maken met vaste, onontkoombare, lasten en zullen we ervoor moeten zorgen dat ***de inkomsten minimaal even hoog zijn als de uitgaven***. Als dat zo is, dan spreken we van een sluitende begroting. In de Gelderse Post zag ik in artikel dat was gebaseerd op het persbericht waarmee de college de begroting naar buiten toe heeft gepresenteerd. De kern van dat stukje in de krant was, dat er ook in 2019 weer sprake zou zijn van een sluitende begroting.Dat is alleen nu juist niet het geval.

Ik weet niet of de journalist het verkeerd heeft begrepen, of dat het persbericht niet juist was. De begroting voor 2019 is ***verre van kostendekkend***. Daarbij is te voorzien dat de jaarrekening over het lopende jaar met een tekort zal sluiten.We beginnen 2019 met een fikse financiële achterstand ten opzichte van de gepresenteerde begroting.

Weliswaar wordt ons in de tweede bestuursrapportage nog een beeld geschetst, als zou hij aan het eind van het jaar nog een flink bedrag over zijn, maar in deze opstelling zijn een aantal tegenvallers, die inmiddels wel bekend zijn, niet meegenomen.

Ik heb het dan met name over de gevolgen van de zogenaamde ***septembercirculaire***, waarvan het negatieve effect zo groot is dat er, alleen daarom, al geen sprake meer zal zijn van een positief resultaat, maar ook andere flinke tegenvallers, zoals bijvoorbeeld het ontbreken van huuropbrengsten voor de SSP-HAL en de recent aangekondigde budgetoverschrijding bij de veiligheidregio zijn nog niet meegenomen.

Dit jaar gaan we dus afsluiten met een tekort, in plaats van een overschot. Het zou van realiteitszin en verstandig openbaar bestuur blijk geven, als het college dat onder ogen zou zien en in de begroting daarmee rekening houdt. In plaats daarvan is het overschot over 2018, waarvan wij weten dat het er niet is, al vast uitgegeven.

Het is voor de VVD-fractie onbegrijpelijk dat deze raad in de vorige raadsvergadering het beweerdelijke positieve resultaat alvast heeft uitgegeven aan de aankoop van het voormalige ISWI gebouw. Het was met name verbazingwekkend was dat de fractie van het CDA, in de vorige coalitieperiode nog een degelijke partner in het streven naar een verstandig en voorzichtig financieel beleid, zo gemakkelijk voor dit plan was te vinden.

Explosieve kostenstijging Sociaal Domein

Verder is natuurlijk in de bestuursrapportage opmerkelijk dat de kosten voor het sociaal domein gierend uit de hand zijn gaan lopen, zonder dat het college daarop een antwoord had. De reserves van het sociaal domein worden in rap tempo opgesoupeerd, en niet voor het belangrijkste doel waarvoor we ze aanhielden, namelijk om beleid te ontwikkelen en te implementeren waardoor, binnen de budgetten die daarvoor staan ,afdoende zorg zou kunnen worden verleend aan diegenen die daar behoefte en recht op hebben.

Spraken we in het vorige begrotingsjaar nog over tekorten in de orde van grootte van 1 miljoen, de tweede bestuursrapportage spreekt over een plotseling tekort in de orde van grootte van 3 miljoen en in de begroting van 2019 wordt zelf gesproken van een bedrag van 4,3 miljoen aan overschrijdingen binnen het sociaal domein. Volgens de begroting 2019 gaan de uitgaven voor het Sociaal Domein bijna de helft van de gemeentelijke uitgaven beslaan.

In rap tempo gaat de reserve voor het Sociaal Domein er aan. De bodem komt in zicht en in 2019 is het op. Je hoeft geen groot financieel talent te zijn om te zien dat we dan voor de keuze staan om de voorzieningen zoveel als mogelijk te versoberen, drastisch te snoeien in andere uitgaven, buiten het Sociaal Domein of de gemeentelijke woonlasten maximaal te verhogen. Waarschijnlijk zal het een combinatie van dit soort maatregelen moeten zijn.

In de begroting wordt geen enkel concreet beleid geformuleerd om dit levensgrote probleem aan te pakken en ontbreekt zelfs een eerste aanzet voor een oplossingsrichting. En dat terwijl het om een probleem gaat, dat zeker niet nieuw is.Kennelijk ontbreekt het lef om moeilijke, maar onontkoombare keuzes aan de gemeenteraad en de bevolking voor te leggen.

Lef?

Zoals gezegd, net als bij het huishoudboekje thuis, moet je niet meer uitgeven dan er binnen komt. Anders komt onherroepelijk de bodem van de spaarpot in zicht of moet er bij de bank worden geleend, waardoor rente moet worden betaald en in de toekomst moet worden afgelost, waardoor er dan minder te besteden is.

Voor gemeenten bestaat op dat punt ook toezicht. Dat is de taak van de provincie, die verlangt dat een gemeente niet alleen voor het komende jaar, maar ook voor de daarop volgende jaren, een sluitende begroting presenteert.

Het college heeft deze begroting ook een naam gegeven namelijk: “met lef “. Onze fractie heeft even moeten nadenken waarop die naam sloeg. Inmiddels weten we het.

Dit college heeft het lef gehad om een begroting voor 2019 te presenteren, welke van geen kant sluitend is, waarvoor € 7.000.000 bij de bank moet worden geleend, het restant van de

reserve voor het sociaal domein, voor zover dat er nog is, wordt uitgeput en ook de algemene reserve moet worden aangesproken.

Kern van de kritiek

En daar ligt nu precies de kern van de scherpe kritiek die onze VVD fractie heeft op de gepresenteerde cijfers. Het was zo veelbelovend toen de coalitie haar financiële uitgangspunten presenteerde, welke kunnen terugvinden op bladzijde 124 van de begroting.Die lagen namelijk in de lijn van de wijze waarop de VVD-fractie tegen verstandig financiëel beleid aankijkt. Die goede voornemens zijn alleen bij de eerste begroting van deze coalitie al grotendeels gesneuveld.

In het kort werd als uitgangspunt gedefinieerd ***een meerjarig structureel sluitende begroting,*** het uitvoeren van het ***sociaal domein binnen de beschikbare budgetten***, het ***afbouwen van de schuldenpositie***, het hanteren van de zogenaamde ***Zalmnorm*** en het weer ***opbouwen van wat eigen vermogen,*** waarvoor zou worden ***gespaard*** uit het overschot tussen inkomsten en uitgaven.

En daar staan we dan. Bij de begroting die nu wordt gepresenteerd blijkt dat deze niet sluitend is, blijkt dat de budgetten voor de uitvoering van het sociaal domein met miljoenenbedragen worden overschreden, dat de schuldenpositie niet krimpt maar volgend jaar juist met 7 miljoen groeit, en dat in plaats van aanwas in het eigen vermogen, een greep moet worden gedaan in de algemene reserve.De fractie van de VVD maakt zich daarom oprecht grote zorgen over de financiële toekomst.

Vanaf 2020 wel een sluitende begroting?

Als je de meerjarenraming zou mogen geloven is dat zo, maar is dat een geloofwaardig perspectief?

Weliswaar zijn de vooruitzichten ten aanzien van de inkomsten uit het gemeentefonds de komende jaren wat gunstiger en wordt er een meerjarig perspectief geschetst waarbij vanaf 2020 geen tekorten op het sociaal domein meer worden genoteerd. Dat beeld is niet realistisch en mijn fractie kan zich niet voorstellen dat de toezichthouders van de provincie zich zo om de tuin laten leiden.

Het door het college geschetste meerjarig perspectief is volstrekt ongeloofwaardig. Het daarvoor gehanteerde uitgangspunt is namelijk dat het tekort op het sociaal domein, wat de laatste jaren, op vooralsnog onduidelijke gronden, explosief is gegroeid, aan het eind van december 2019 opeens, als sneeuw voor de zon, zou zijn verdwenen.

Dat zou miraculeus zijn, temeer daar er ons nog geen concreet beleid bekend is wat in de periode tot aan december 2019 kan worden uitgevoerd en als resultaat kan hebben dat de uitgaven keurig binnen het budget voor het sociaal domein kunnen blijven.

De VVD fractie voorspelt u dan ook dat het ***niet gaat gebeuren*** dat vanaf 1 januari 2020 het lek boven is en de kosten van het sociaal domein keurig binnen het budget blijven.Laten we geen verstoppertje spelen en de feiten onder ogen zien. Daar zitten we hier voor.

Wij zullen uiteraard de eerste zijn die de betreffende wethouders, als het hen wel lukt het tekort op het Sociaal Domein tot nul te reduceren, volgend jaar vanaf deze plaats complimenten te maken, die dan even welgemeend zijn als de zorg die wij vandaag uitspreken.

Had het beter gekund?

We hebben ook bezien of het college een zekere mate van verantwoordelijkheid heeft voor deze enorme tekorten en de kennelijk bestaande ontreddering rondom het beleidsmatige antwoord daarop.

Daar moet uiteraard bij worden overwogen dat Oude IJsselstreek niet de enige gemeente is die wordt geconfronteerd met een wildgroei aan kosten. Er zijn ontegenzeggelijk externe factoren die buiten de invloedssfeer van gemeenten liggen.

Toch denken wij dat onze gemeente beter had kunnen zijn voorbereid en dat het eigenlijk heel raar is dat nu nog beleid moet worden ontwikkeld om de huidige wildgroei in het Sociaal Domein te beteugelen.

Anders dan veel andere gemeenten hadden wij immers, door de gevormde reserve voor het sociaal domein, de financiële ruimte om tijdig passende uitvoeringsmaatregelen te bedenken en te implementeren, waarvoor nota bene niet een, maar twee wethouders vanaf het begin van de transitie van deze taken, min of meer zijn vrijgemaakt. Ook in het nieuwe college zijn deze twee meest ervaren wethouders, als tandem, voor deze moeilijke opgave ingezet.

Daar komt dan nog bij dat er bij Laborijn van alles mis blijkt te zijn. Bij de fusie zijn fouten gemaakt, een flink deel van de bemensing blijkt niet de competenties te hebben die bij hun taak aansluiten en een deel van de taken wordt niet of nauwelijks ingevuld. Daarom poraten we hier elk jaar wel eens over de maar niet leger wordende “kaartenbakken”. De financiële gevolgen nog niet zijn te overzien, maar dat dit veel gel;d gaat kosten lijkt mij evident. Daar komen we nog uitgebreid over te spreken.

De VVD-fractie meent dat, na meerdere jaren de gelegenheid te hebben gehad tot een transitie te komen die ook financiëel houdbaar is, meer had kunnen zijn bereikt.

In zoverre is het teleurstellend dat nu nog moet worden gezocht naar passende maatregelen en, als wij het goed begrijpen, nog geen concrete oplossingsrichting voorhanden is. In ieder geval is de gemeenteraad daaromtrent in deze begroting niets wijzer geworden. Spijtig en teleurstellend.

Slotopmerkingen

Voorzitter !

Zo langzamerhand kom ik aan het einde van onze bijdrage, die bewust korter is dan in eerdere jaren wel het geval was.

Is er niet veel meer te zeggen over deze begroting? Ja natuurlijk is dat het geval, maar wij hebben ons geconcentreerd op de verontrustende financiële ontwikkelingen.

Onze fractie zal in de commissievergaderingen nog een groot aantal onderwerpen aansnijden die vandaag door mij, gezien het algemene karakter van vanavond, maar achterwege zijn gelaten.

Dat zijn gelukkig ook onderwerpen waarop onze fractie een stuk minder kritisch is dan op het algemeen financieel beleid waarover ik het zojuist heb gehad.

Zo is de begroting op diverse punten nog altijd in lijn met hetgeen de VVD fractie voorstaat en op basis waarvan in de vorige raadsperiode werd begroot. En ook ten aanzien van de opgaven die het huidige college zich heeft gesteld hebben wij reeds uitgesproken dat wij de door de coalitie gevolgde gedachtegang grotendeels kunnen volgen.

Het moet alleen ook nog wel betaald kunnen worden.